

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 367

י"ז חשוון
תשפ"ו

פרשת וירא

דרך חיים

"וַיְבָרֵךְ אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלָיו מִמָּרָא וְהוּא יֹשֵׁב פְּתַח הָאֵקֶל כְּחַם הַיּוֹם. וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו". רש"י: "אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות... ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט". והדבר קשה שהרי מלאך אחד לא עושה שתי שליחויות? תירצו התוספות (בבא מציעא 19:): שרפואה והצלה ענין אחד הוא.

בתפילת שמונה עשרה אנו אומרים: 'מחיה מתים ברחמים רבים, סומך נופלים ורופא חולים... ברוך אתה ה' מחיה המתים'. ויש להתבונן מהו הקשר בין רפואה לתחיית המתים? אומר הריטב"א כי יש אדם שכולו מת, אבל פעמים שרק אבר אחד מת, ובזה הרפואה קשורה לתחיית המתים. גם החולה וגם המת צריכים רחמים ורפואה. זהו תוכן שליחותו של רפאל – להחיות מתים בהצלה מההפיכה ולרפא את אברהם ממילתו. עוד יש לשאול מדוע המלאך שהפך את סדום ביקר את אברהם ולא הלך הישר לסדום? ענה מרן הרב קוק זצ"ל כי רק מי שזוכה לראות את ליבו הרחום של אברהם אינו, 'עולם חסד יבנה', יכול להבין את גודל הרשעות שהיתה בסדום ולהחריבה. לוט היה סדומי לכל דבר, והכניס אורחים. כשהקב"ה הציל את לוט נאמר: "וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט". פירש רש"י: "זכור שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם, ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא, ולא גילה הדבר, שהיה חס עליו, לפיכך חס הקדוש ברוך הוא עליו". מדוע דווקא זכות זו נזכרת לו, הרי הייתה לו את הזכות של הכנסת האורחים במסירות נפש? אלא שהכנסת האורחים של לוט הייתה במסירות נפש, אך כחיקוי של אברהם אינו. אמנם השתיקה ששתק לוט במצרים הייתה מתוך עצמו. ללמדנו שזכותו של האדם היא מה שאדם עושה מתוך מקורו ולא כחיקוי לאחרים.

חטאה של סדום היה "וַיֵּד עֲנִי וְאֶבְיֹן לֹא הִחֲזִיקָה". חז"ל (עירובין 10.) אומרים: כופין על מידת סדום. אם לאדם יש בית שאינו מתגורר בו ולא עומד להשכרה, ואחד נכנס וגר בו - זה נהנה וזה לא חסר, כופין על מידת סדום, ולא יוציא את אותו אדם מביתו. מה היא מידת סדום? המשנה (אבות ה' אומרת:

"האומר שלי שלי ושליך שלך זו מידה בינונית, ויש אומרים זו מידת סדום". מה החטא בלומר "שלי שלי ושליך שלך"? מבאר הברטנורא: "קרוב הדבר לבוא לידי מדת סדום. שמתוך שהוא רגיל בכך, אפילו בדבר שחבירו נהנה והוא אינו חסר לא ירצה להנות את חבירו, וזו היתה מדת סדום שהיו מתכוונים לכלות הרגל מביניהם, ואף על פי שהיתה הארץ רחבת ידים לפנייהם ולא היו חסרים כלום". כלומר, מידת סדום משמעותה להתרגל למדרגה כזו שהאדם יימנע מלהנות אנשים אחרים. לכן המלאך עבר אצל אברהם קודם, על מנת לראות מהו חסד, מהו 'עולם חסד יבנה', על מנת להבחין בינו ובין השחיתות של סדום בה אין מקום לתת למען האחר.

שבת שלום!

בזרנו של ר' אריה

נ. והג היה לומר: בטבעי מאמין אני לכל אדם.

כאשר באים לפני בני זוג שריב נפל ביניהם או כאשר נופל סכסוך בין שני בני אדם והאחד מטיח אשמות כנגד רעהו, הרי כל אימת שאנכי מאזין לצד האחד, המתלונן, אני מאמין לו ומצדיקו בליבי. וכן מאמין אני לאיש הקובל, מאמין אנכי לאשה הבוכיה. ברם, לאדם אחד ויחידי איני מאמין. לזה האומר כי הוא 'יהודי שאינו מאמין'... (צדיק יסוד עולם עמ' 75)

הלכה ומנהג

ב. דין ניקוי דברים העשויים מניילון ופלסטיק, זוגמת מפה או כיסוי ניילון ששמים מעל מפת השולחן, פוסקים לנו מרנן הגרש"ז (שש"כ פט"ו) והגר"ש זצ"ל שאסור לשפוך על גביהן מים על מנת לנקות את הלכלוך שדבק בהם, אך ניתן לשפשפם לשם ניקוי בלא מים על אף שבבגד רגיל גם זה נאסר (שו"ע או"ח שב ז). אמנם לדעת האגרו"מ (יו"ד סי' עו) כיוון שחז"ל לא הורו לנו את דין הפלסטיק מותר יהיה לשפוך מעט מים ולשפשף

תשובה: חז"ל אומרים בשני מקומות (ברכות מג:, שבת קיג:) שפסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, ובשעת הקידוש בליל שבת הראייה שנחסרה חוזרת. פירש רש"י שהכוונה היא שחוזרת הראייה בשתיית היין של הקידוש. והתוספות (פסחים קי. בשם ראבי"ה) ביארו שלא רק בקידוש שנעשה בבית הכנסת יש סגולה זו, אלא גם בקידוש שכל אחד עושה בביתו. בעל הטור (סי' רסט) הביא בשם רבי נטרונאי גאון שכוונת הדברים היא שיש לשים מעט משיירי הכוס על גבי העיניים, כפי מה שאנו נוהגים לאחר ההבדלה. אולם בעל הכה"ח (סי' רסט) כותב שלא שמענו מעולם מי ששם משיירי היין של הקידוש על גבי העיניים. מעבר לזה מצאתי באגודה (ברכות סי' קסט) שהדבר אסור מחשש שיבואו לעשות ענייני רפואה בשבת. לכן כתבו הפוסקים שדי בלהביט על הנרות והיין בשעת הקידוש כדי לזכות בסגולה האמורה. מופיע שהמהרח"ו התבונן בהאר"י הקדוש בשעה שאמר "קדוש קדוש קדוש" וקיבל כאב עיניים גדול, וציווה האר"י שיכוון ביין ובנרות של הקידוש וההבדלה וייטב לו. וכפי שמופיע עניין זה בדברי מרן הרמ"א. וסימנך "לעיני כל ישראל" - שכאשר העיניים של ישראל כואבות, מיד - "בראשית" - ירא שבת.

על כל פנים בשלחן ערוך נאמר להביט ביין הקידוש, אולם בדרכי משה מהרמ"א מופיע שיש להסתכל בזמן "ויכלו" בנרות ובמשך הקידוש להביט ביין, והביאו האליה רבה. אך המגן אברהם כתב שיש להביט בשניהם במשך כל זמן אמירת "ויכלו" והקידוש. לכן יש לעשות את הקידוש במקום הקרוב למקום הדלקת הנרות כך שיוכל להתבונן בשניהם גם יחד. אמנם הלבוש כתב שדי להתבונן בנרות בשעת אמירת "יום השישי ויכלו השמיים", שהם ראשי תבות של שם הוי"ה. בעל הסי"ז היה אומר קידוש רק מתוך הסידור ולא היה מתבונן כלל מחוצה לו (צוואת סמיכת חכמים בשמו).

נוסיף את דברי הבן איש חי (פ' בראשית) שיש להסתכל ולראות את מצחו ביין, שמספר המילה מצח הוא כמספר הצלחה. ואתינן לדינא שמנהג ההתבוננות בנר וביין הוא פשוט וברור, אולם כפי שהרחבנו כל אחד יעשה כמנהגו באופן ובזמן ההסתכלות בנר וביין.

בעדינות את הניילון או הפלסטיק, אך אין לשים מים רבים ולשפשף בכוח. וזנו מרנן האם מותר לשטוף פיטמה של בקבוק וכן מוצץ של תינוקות. מסקנת מרן הגרש"ז להתיר גם לשפשףם כי אין הכוונה להוציא את הלכלוך שבתוך הפטמה אלא להסיר את הלכלוך שנדבק עליה מבחוץ, שכן אין אפשרות להוציא את הלכלוך שבתוכו. לכן מותר יהיה לשטוף כלים חד-פעמיים משום שהניקיון בהם חיצוני בלבד.

דין המשקפיים כדין רצפה וכלים שמותר לנקות במים וסבון, כיוון שהמשקפיים קשיחים גם בהם אין חיבור אמיתי בינם ובין הלכלוך. כן הדין בעדשות קשות שניתן יהיה לנקותן עם נוזל הניקוי המיוחד להן. בדין העדשות הרכות יש דיונים ארוכים בין הפוסקים; מרן הרב וואזנר כתב על כך באריכות, ומסקנת דבריו שמותר לשרות אותם במים רגילים ללא חומר הניקוי המיוחד, משום שמתייחסים אליהם ככלי עור שמותר לשרות רק במים ולא במים המכילים סבון. אך יש מקום גדול לדיון, שבלמידת הסוגיה מתברר שגם עדשה רכה לא בולעת דבר והלכלוך נשאר חיצוני בלבד על אף רכותה. לכן יש מהאחרונים שלא ראו את העדשה הרכה כשונה מכוס חד-פעמית רכה שהתרנו לשטפה עם סבון. בעיין בדברי דו"ז הגר"ש אלישיב (הובאו דבריו בסוף סי' ארחות שבת ח"א) נראה שאם מנקים את העדשה בערב שבת באופן יסודי אין מניעה לשרותה בחומר הניקוי בשבת.

שו"ת עם הרב חיים איזלס

שאלה: אני בעל תשובה והעירו לי ששולחן השבת צריך להיות בן ארבע רגליים ויש לי בבית שולחן עם שני רגליים במרכז, האם יש עם זה בעיה הלכתית?

תשובה: כבודו צריך לזקזק על כל סעיף וסימן בהלכה וכל מנהג ישראל, אבל הנהגה זו שייכת רק למי שנוהג את כל הליכותיו לפי האריז"ל וגדולי המקובלים. לכן אל לך להתייחס להערה זו ואכול בשמחה לחמך.

לשם ביאור פרטי הנהגה זו נאמר שהובא בבה"ט (סי' רסט"ב) שהאריז"ל הקפיד מאוד לאכול על שולחן של ארבע רגליים, כמו שולחן המקדש. בסידור הרש"ש מופיע שהאורך של השולחן יהיה י"ב טפחים, רוחבו ו' טפחים וגובהו לא יותר מעשרה טפחים, על אף שבכוונת לא מופיעים פרטים אלו. האריז"ל הקפיד עוד שהנרות יהיו בצד דרום והשולחן בצד צפון, וי"ב חלות על השולחן, הכל כשם שנהג במקדש. אך כאמור ניתן להניח לדבר זה לעת עתה.

שאלה: האם יש להביט בכוס היין בזמן הקידוש?